

Oponentský posudek na disertační práci:

**Mgr. Miroslava Květová, *Obraz města českých Budějovic v historiografických narativních pramenech raného novověku (vedoucí práce doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.), 274 strojopisných stran (včetně textové a obrazových příloh)***

Téma předkládané disertační práce k narativním historiografickým pramenům provenienčně či pertinence se týkajících královského českého města Českých Budějovic je velmi obsáhlé, neboť M. Květová představuje podrobně celkem 50 takovýchto děl (povětšinou rukopisných, ale zčásti také tištěných, zahrnuta jsou i zjištěná deperdita) v širokém časovém rozsahu od 16. do konce 18. století (a mnohdy i s přesahem do století následujícího). Většina jejich autorů je známa, autorství některých „anonymních“ děl však autorka musela náročně určovat buď na základě paleografické nebo tematické analýzy. Toto zkoumání ovšem bylo jen součástí jejího systematického výzkumu českobudějovickým historiografických děl, jemuž se věnuje už několik let. O tom svědčí jak jí již publikované dílčí studie, tak také účast v grantovém projektu ČR (spolu s renomovanou znalkyní městských narativních děl Marií Tošnerovou - *Raně novověká městská historiografie a kolektivní paměť. Obraz města v kronikách raně novověkých Čech*).

Potí, co v úvodu vytýčila autorka záměry své disertační práce, představuje v následné druhé kapitole na základě odpovídající znalosti domácí i zahraniční literatury současný stav bádání o těchto specifických pramenech ve středoevropském prostoru. V připojeném rozsáhlém soupisu využití literatury jsou uvedeny i nejnovější práce předmětného zaměření. Třetí kapitola je věnována procesu heuristiky a využitým metodám. Kromě narativních děl brala autorka v úvahu i komplementární prameny českobudějovické provenience, včetně církevních, o čemž v tomto případě vypovídá soupis využitých originálních, potažmo i tištěných pramenů. Co se týče metodiky, je nutné pozitivně kvitovat její snahu využít všech dostupných metod - tedy nejen historické, ale i biografické a s ní se úzce pojící historicko-antropologické a sociologické, respektive též metody dějin každodennosti).

Ve čtvrté kapitole, která je základem práce, už následuje konkrétní uvedení jednotlivých děl v chronologickém sledu. Domnívám se, že pro navození jejich četnosti a charakteru v jednotlivých stoletích by výklad dobře doplnila přehledná tabulka (v níž by se rovněž nějak graficky odlišně promítla díla s časovým přesahem do dalšího století) a dále také, že v zásadě by mělo větší vypovídací hodnotu členění podle obsahu pojednávaných

pramenů průřezově pro celé sledované období. Z něho by totiž chronologické začlenění vyplynulo druhotně v souvislosti s tím, na jaké události se pisatel v atmosféře té které doby soustředil, respektive jak se reformace, protireformace, náboženská zbožnost a poté osvícenecké ideje promítly v záznamech určených pro „věčnou paměť“, neboť tyto procesy nelze zaokrouhlovat na staletí. Tím nechci říci, že by tento rozbor autorka rovněž neprovedla, ale naznačený postup by dle mého mínění byl ilustrativnější a vedl by k přesvědčivějšímu zasazení do „ducha“ neboli kontextu doby. Zde postrádám zejména poukaz na práci František Kutnar – Jaroslav Marek, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 1999 a další kulturně historické tituly. Jelikož, jak z výkladu vyplývá, zápisy jsou v narativních dílech velmi rozmanité (akcent je kladen na ty, které vybočovaly z rámce každodennosti), přehlednosti výkladu by posloužilo připojení věcného rejstříku s klíčovými slovy či obraty typu „válečné události, náboženské slavnosti, seznamy konšelů, opisy privilegií“ ad., odkazující na číslo příslušného rukopisu či tisku. Takovýto rejstřík by rovněž napomohl k lepší orientaci, kdo všechno ještě měl přístup k oficiálním dobovým pramenům kromě městských písařů jako zapisovatelů do pamětních knih. Ty je nutné považovat za kategorii „sui generis“, neboť podnět k jejich sepsání vycházel ze zadání městské rady a nikoli ze soukromé iniciativy (a objevují se tedy na rozdíl od kronikářských děl v soupisech našich městských knih - nověji i pro předbělohorskou dobu v rámci projektu *Libri civitatis*).

Součástí čtvrté kapitoly je rovněž typologická charakteristika předmětných pramenů, stav jejich dochování, pojednání o autorech i jejich motivacích a výběru témat, a taktéž o dalším vývoji českobudějovických městských narativních pramenů a historiografickém zájmu o ně až do současnosti. Z podaného výkladu mi nebylo celkem jasné, kolik vlastně bylo k dispozici oněch městských pamětních knih (a jaký podíl tedy tvořily v rámci posuzovaného celku narativních děl). Chápu, že jsou pojednány jako integrální součást městského „kronikářství“, ale jejich specifická povaha by měla být více zdůrazněna (zde jde tedy o prameny skutečně „městské“, v dalších případech „měšťanské“). Na s. 89 zmiňuje autorka „tři městské pamětní knihy (autorem dvou z nich anebo dalších dvou byl Jan Petřík z Benešova ?) a pak pro 18. století ještě další pamětní a knihu městských privilegií, zatímco podle formulací na s. 93 v rámci podkapitoly „Dochování“ by takových městských úředních pamětních knih, i s případnými vpisky kronikářského povahy mělo být celkem sedm.

Na základě důkladného poznání rozmanitých českobudějovických historiografických pramenů (včetně Schallerovy Topografie či pokusu Bohuslava Balbína o sepsání dějin města) pak autorka v závěrečné páté kapitole přistoupila k jejich porovnání se zachovanými prameny narativního charakteru z jiných českých měst (moravská města jsou zatím zastoupena spíše

okrajově), a to opět v časové posloupnosti, tedy zvláště pro 16, 17. a 18. století. Jelikož i tato díla nejsou mnohdy ohraničitelná jedním stoletím, platí i zde to, co jsem naznačila výše - primární akcent na „věcnou osu“ výkladu by byl také vhodnější základnou pro komparace (obsahově výjimečné práce typu Schallera a Balbína by se tam automaticky dostaly mimo možnost porovnávání).

Na margo výše zmiňované samostatné kategorie pamětních knih uvádím, že pro vedoucí moravské královské město Brno z nich pro předbělohorské období například jednoznačně vyplývá zainteresovanost městských písařů do celkového politického dění země a jejich znalost jak dobových městských, tak také stavovských registratur (autorka bohužel v porovnání všechny brněnské dochované narativní prameny neuvádí a nezná také jedinou skutečně soukromou brněnskou kroniku Jiřího Ludwiga, lékárníka a člena městské rady). Porovná-li se časově koincidující pamětní městská kniha s touto soukromou kronikou příslušníka správní elity, nedají se ve výběru zaznamenaných událostí zjistit žádné shody, bohužel ale ani důvody pro tu či onu selekci (Hana Jordánková – Ludmila Sulitková, *Kroniky a pamětní knihy města Brna z předbělohorské doby*, in: Sborník z konference Historiografie s městem spojená: Historiografie o městech a historiografie ve městech, 2016).

Jako Příloha I následuje pečlivý kodikologický soupis pojednávaných narativních pramenů (včetně zjištěných deperdit), který bude jak samotné autorce, tak i dalším zájemcům nadlouho výbornou výchozí základnou pro další doplňující studia.

V závěru práce (označeném jako šestá kapitola) přináší M. Květová vyhodnocení všech aspektů, které si vytkla v úvodu práce – ke stavu odchování předmětných pramenů, k jejich autorům (většina jich byla z městského prostředí), jazyku děl (převaha byla sepsána v němčině), motivacím k sepsání díla a tematickým okruhům (dosti frekventované jsou zprávy o vojenských událostech, o kriminalitě, v barokní době se pak objevují častěji zmínky o náboženských slavnostech či církevních stavbách) a inspiracím (kromě jiného se běžně a zároveň nekriticky přejímaly starší zprávy). K nejdůležitějším zjištěním patří, že „kronikáři“ ve svých dílech reflektovali přednostně zájmy a tedy identitu celé městské komunity nežli jen svou vlastní anebo rodinnou a že vzhledem k tomu, že České Budějovice v průběhu celého sledovaného období nikdy neslevily ze svých loajálních pozic vůči habsburským panovníkům, jsou zdejší narativní díla psána z pozice „věrných“ katolicky orientovaných měšťanů, jejichž akcenty se tedy v dlouhodobější perspektivě příliš neměnily.

Přes jisté vznesené doplňující náměty či výtky je zřejmé, že disertační práce Miroslavy Květové je postavena na základě důkladného studia českobudějovických narativních pramenů

v rozpětí více než tří staletí, které posouvá stávající stav poznání v mnoha ohledech (zjištění 11 deperdit, identifikace autorů, jejich biografie).

Jako takovou ji tedy ráda doporučuji k obhajobě.

Doc. PhDr. Ludmila Sulitková, CSc.



Praha, 1. 6. 2019